

Москаленко В.В.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО МЕДИЧНОГО І ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАВА В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Київський Національний університет імені Т. Шевченка

Резюме. У статті представлено узагальнені результати інтеграційних процесів міжнародного права. У роботі актуалізовано міжнародні правові стандарти охорони здоров'я, досліджено універсальний характер організаційно-правових заходів імплементації норм міжнародного медичного і фармацевтичного права в законодавство України.

Ключові слова: право, міжнародно-правові стандарти, імплементація, медичне та фармацевтичне право.

Імплементація міжнародного права на національному рівні пов'язана з проблемою його співвідношення з внутрішнім правом [1]. У кожній національній правовій системі імплементація норм міжнародного права у внутрішньому законодавстві має певні особливості, зумовлені, головним чином, конституційними нормами, що стосуються співвідношення цих двох правопорядків [2].

Переїзд України до ринкових відносин, зокрема, у галузі охорони здоров'я, здійснюється еволюційним шляхом і неможливий без імплементації міжнародно-правових норм і стандартів у внутрішнє законодавство [3].

Механізм імплементації норм міжнародного медичного і фармацевтичного права представлена сукупністю правових засобів, що існують у відповідних правових та організаційних формах, які використовуються суб'єктами міжнародного права на міжнародному рівні та державами в межах їх внутрішньодержавної юрисдикції для забезпечення досягнення цілей міжнародно-правового регулювання [4].

Відповідно з п. I ст. 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких дала Верховна Рада України, є частиною національного законодавства України. Аналізуючи це конституційне положення, як зазначають дослідники [5], не так легко відповісти на запитання, яким є фактичний статус міжнародно-правової норми у нормативно-правовій системі України. Верховна Рада під час прийняття Конституції України не визначила чіткого й

недвізначеного розуміння примату міжнародного права стосовно внутрішнього права, а це створює юридичні труднощі для імплементації.

Проголошений курс України на більш повне входження у світове співтовариство, інтеграція у Європейські структури неможливі без забезпечення ефективного процесу імплементації норм міжнародного права у національному законодавстві, його гармонізації з відповідними стандартами та вимогами [6].

Шлях до реальної інтеграції України в Європейське і світове співтовариство лежить через демократію, через захист і реалізацію прав та свобод людини. Співробітництво держав в галузі охорони здоров'я та медицини, може бути віднесено до такої галузі міжнародного права, як міжнародне співробітництво зі спеціальних питань. Співробітництво в сфері міжнародної охорони здоров'я регулюється великою кількістю міжнародних конвенцій, багатосторонніх та двосторонніх угод [7]. Ці норми можливо об'єднати, інтегрувати в одну цілісну правову спільноту, під якою розуміється міжнародне медичне і фармацевтичне право.

Імплементація норм міжнародного медичного і фармацевтичного права охоплює досить різні сфери діяльності – від прийняття законів і підзаконних актів до розв'язання питань, що мають винятково практичну спрямованість (зокрема, запровадження різних методів і форм навчання та поширення знань з медичного і фармацевтичного права, біоетики тощо).

Сучасного юридичного вдосконалення,

вироблення концептуальних засад з урахуванням міжнародного досвіду вимагають наступні питання сфери охорони здоров'я України: використання інноваційних біомедичних технологій, оцінка юридичних ризиків надання медичної допомоги, порядок проведення клінічних досліджень лікарських засобів, сурогатне материнство, трансплантація органів та інших анатомічних матеріалів людини, біологічна безпека [8].

Положення міжнародного медичного і фармацевтичного права зобов'язують держави вживати заходів, які спрямовано на забезпечення виконання таких норм і стандартів на різних рівнях влади. Такі імперативні вимоги закріплені в національних законодавчих документів більшості країн світу. Включення норм міжнародних договорів у внутрішня право є не лише обов'язком держав-учасниць відповідних конвенцій, але й передбачає подвійну перевагу [9]. Вона полягає у тому, що норми міжнародного медичного і фармацевтичного права конкретизуються у внутрішньому праві стосовно особливостей останнього.

Оскільки суть міжнародно-правового регулювання полягає в отриманні певного кінцевого результату, до чого прагнуть учасники міжнародної спільноти, то відповідно й реалізація міжнародно-правових норм є не менш складним відповідальним завданням, ніж їх прийняття.

Як зазначають дослідники, значення норм міжнародного права у сфері охорони здоров'я полягає у тому, що, з одного боку, вони зобов'язують держави світового співовариства забезпечувати кожному громадянину закріплені у міжнародно-правових актах права у сфері охорони здоров'я, а з іншого – надають індивіду право вимагати від держави виконання її міжнародних зобов'язань [10].

Для досягнення цілей, визначених нормами міжнародного медичного і фармацевтичного права, потрібно застосовувати комплекс заходів як на міжнародному, так і на національному рівнях [11]. Важливим є розроблення, з врахуванням міжнародного досвіду, та здійснення організаційних і правових заходів, спрямованих на дотримання цих стандартів, а також забезпечення на всіх державних рівнях надійного механізму імплементації. Імплементація норм міжнародного медичного і фармацевтичного права на національному рівні складний процес, який об'єктивно вимагає тісної співпраці різних міністерств, відомств і неурядових організацій.

В сфері міжнародного медичного права реалізуються як загальні принципи міжнародного права: мирне співіснування, невтручання у внутрішні справи суверенної держави тощо, так і спеціальні, зокрема: право на здоров'я – одне з основних прав людини; досягнення кожної держави в сфері покращення охорони здоров'я являють собою цінність для всіх держав та народів Землі; боротьба з розповсюдженням хвороб є обов'язком всіх держав в світі; неприпустимість здійснення будь-яких злочинних біологічних та медичних експериментів на людині, лікар зобов'язаний зберігати медичну таємницю; здоров'я матері та дитини [12].

Вчені висловлюють думку, що інтегративні процеси "поглинання" внутрішнім правом норм міжнародного медичного права об'єктивно вимагають відповідних заходів організаційно-правового характеру державними органами щодо їх імплементації [13].

Механізм імплементації у сфері охорони здоров'я має особливості, зумовлені специфікою суспільних відносин галузі. Серед чинників, які впливають на характер механізму імплементації варто виділити: особливості юридичної природи зобов'язань, що випливають зі змісту міжнародно-правових стандартів у сфері охорони здоров'я, а також соціальну значущість взаємодії всіх суб'єктів медичної сфери [14-15]. При цьому виконання міжнародного медичного права охоплює різні сфери діяльності, починаючи від прийняття законодавчих заходів і завершуючи практичними питаннями, наприклад, упровадження певних методів і засобів навчання та поширення правових знань [16].

Таким чином, дієвість міжнародно-правових норм, як спеціальних так і міжнародних положень залежить, головним чином, від політичної ситуації, узгодження волі та взаємозв'язку між різними гілками влади. Діяльність держав у правозастосовній фазі щодо всеобщого, своєчасного та повного втілення в життя приписів норм міжнародного медичного і фармацевтичного права, а також правове та організаційне забезпечення цієї діяльності, здійснюється на внутрішньодержавному рівні самостійно чи на міжнародному рівні, індивідуально або разом з іншими державами, виступає важливим чинником національної безпеки в цілому.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ МЕЖДУНАРОДНОГО МЕДИЦИНСКОГО І
ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО ПРАВА В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАЇНИ

Москаленко В.В.

Київський Національний університет імені Т. Шевченко

Резюме. В статье представлены обобщенные результаты интеграционных процессов международного права. В работе актуализированы международные правовые стандарты здравоохранения, исследован универсальный характер организационно-правовых мероприятий имплементации норм международного медицинского и фармацевтического права в законодательство Украины.

Ключевые слова: право, международно-правовые стандарты, имплементация, медицинское и фармацевтическое право.

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL MEDICAL AND PHARMACEUTICAL LAW
IN LEGISLATION OF UKRAINE

Moskalenko V.V.

National Taras Shevchenko University

Abstract. The article presents the summarized results of the integration process of international medical and pharmaceutical law. In this paper actualized legal international health standards, studied universal organizational and legal measures to implement the legislation of Ukraine.

Key words: law, international legal standards, implementation, medical and pharmaceutical law.

Список використаної літератури

1. Мартене Ф.Ф. Современное международное право цивилизованных народов / Под ред. Л.Н.Шестакова. – М., 1996. – С. 17-19.
2. Сборник Гаагских конвенций и иных соглашений / МККК. – М., 1995. – С. 36-39.
3. Москаленко В.Ф. Охорона здоров'я України у світлі вимог Європейського Союзу, конституційних реформ // Український медичний часопис. Науково-практичний загальномедичний журнал. – 2000. – №6(20). – С. 16-17.
4. Карташкин В.А. Права человека в международном и внутригосударственном праве. – М.: Институт государства и права РАН, 1995. – С. 67.
5. Галь И. Надежная защита врача и пациента: XIV Всемирный конгресс по медицинскому праву // Медицинский вестник. – 2002. – 19 сент. – С. 7-9.
6. Костицький В. Соціально-економічні та правові проблеми запровадження страхової медицини в Україні // Адвокат. – 2001. – №4-5. – С. 32.
7. Європейская социальная хартия.: Справочник / Пер. с фр. – М.: Междунар. отношения, 2000. – С.47.
8. Болотіна Н. Медичне право у системі права України // Право України. – 1999. – №7. – С. 10-11.
9. Полешко А. Імплементація норм міжнародного права у вітчизняному законодавстві – важливий аспект правової реформи // Право України. – 1998. – №12. – С. 9.
10. Москаленко В.Ф. Нормативно-правова база – основа діяльності медичних установ і закладів // Законодавство України про охорону здоров'я. – Юріком Интер. – 2000. – С. 59.
11. Сенюта І. // Вісник Львів.ун-ту. Серія юридична. 2004. Вип. 40. -2005. – С. 67-69.
12. Рабінович П. Європейські стандарти прав людини: онтологічні, гносеологічні та праксеологічні аспекти (у світлі рішень Європейського Суду по правах людини). Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу. Львівський національний університет імені Івана Франка та Університет Ганновер. – Львів, 2003. – С. 4-10.
13. Лукашева Е.А. Общая теория прав человека. – М., 1996. – С. 89-93.
14. Provost R / International Human Rights and Humanitarian Law. – Cambridge, 2002. – P. 32.
15. Picter J. Development and Principles of international Humanitarian Law. – Geneva, 1985. – P. 19.
16. Henckerts J., Doswald-Beck L. Customary International Humanitarian Law. Vol. 16: Rules. international Humanitarian Law – Cambridge, 2005. – P. 34.